

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	125 พ.ค. 2554	41	14845	5

เภสัชวัตถุ-ปมहुตบนพีช

เภสัชวัตถุ หมายถึงสมุนไพรหรือวัตถุดิบที่นำมาใช้เป็นยา แบ่งเป็น พืชวัตถุ สัตว์วัตถุ และธาตุวัตถุและอื่นๆที่ใช้ร่วมในการปรุงยา ในตำรับยาหนึ่ง มักประกอบด้วยตัวยาหลากหลาย เรียกว่าเครื่องยา ในจำพวกพืชวัตถุที่ใช้ ในตำรับยาพื้นเมือง อาจรวมเข้าเป็นประเภทเดียวกันเป็น ชื่อเดียว เช่นขิงขาลิงตัวผู้ และตัวเมีย ตำลึงตัวผู้ ตำลึงตัวเมีย มะไฟตัวผู้ มะละกอตัวผู้ มะละกอตัวเมีย ใบตุมตัวผู้ ใบตุมตัวเมีย กุ่มน้ำ กุ่มบก ผีเสื้อน้อย ผีเสื้อหลวง แหนต้น แหนเครือ สมอไทย สมอเทศ ข้าวเย็นเหนือ ข้าวเย็นใต้ เปล้าน้อย เปล้าหลวง หลับมึนน้อย-หลับมึนหลวง ขางขาว ขางแดง มะเขือบ้ำขาว มะเขือบ้ำดำ แหนต้น แหนเครือ ก้างปลาตัน ก้างปลาเครือ สะเพาตัน สะเพาเครือ พืชเหล่านี้ อาจถูกเรียกย่อเป็น..ทั้งสอง เช่นรากกะล่ำทั้ง 2 กุ่มทั้ง 2 ดอกทั้ง 2 ใบมะโดนทั้ง 2 หอมทั้ง 2 ทันททั้ง 2 จันททั้ง 2 รากมะลิซ้อนทั้ง 2 เตื่อทั้ง 2 ไคร้ทั้ง 2 (ไคร้ตัน ไคร้เครือ) นอกจากนี้อาจพบคำว่าเทียนทั้ง 5 ขามทั้ง 3 เป้าทั้ง 3 ใบเม้าทั้ง 3 หอมทั้ง 3 ในการนำพืชวัตถุมาใช้เป็นยา พบส่วนที่ใช้เป็นยาของสมุนไพร เช่น ไม้ กิ่ง ยอด เครือ มือ เกาะ เปลือกต้น เปลือกราก ใบ หัว ผล เมล็ด ดอก บางกรณีจะระบุให้ใช้หลายส่วน ได้แก่ พิตพิว ใช้ ราก ใบ ต้น ตาลเหมือนใช้ ราก ต้น ญาคาใช้ ราก ต้น ใบ ต้นเนาใน ใช้ทั้งกิ่งทั้งใบ ยังมีส่วนอื่นๆที่ใช้เป็นยา ในตำรายาเช่น หรือส่วนที่อยู่ระหว่าง ต้น รากและปลายราก เช่นปังกัมเห็ด ปังกัมหนุ่ม ซึ่งหมอพื้นบ้านกล่าวว่า ปังนี้จะเห็นเมื่อต้นไม้นั้นยังเล็กอยู่ เมื่อโตขึ้น อาจไม่มีปังให้เห็น อย่างเช่นปังกัมเห็ด บางครั้งใช้ส่วนที่เป็นขุยของราก หรือขุยของรากแก้วเรียกว่างูน เช่นงูนบง งูนไผ่

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	25 พ.ค. 2554	41	14845	5

นอกจากนี้ส่วนของพืชที่ใช้เป็นยาที่เมื่อนำมาใช้ จะเปลี่ยนชื่อเป็นสมุนไพรใหม่ ได้แก่ ปมไม้หรือหูดบนไม้หรือใบไม้ เช่น

ปมไม้กรด ปมบนต้นไม้ที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Pistachia chinensis* Bunge subsp. *Interrima* (Stewart ex Brandis) Rech. f. วงศ์ PISTACHIACEAE, เรียกว่าโกฐกั๊กกร้า เป็นปมปมหรือหูดที่เกิดแมลงชนิดหนึ่งทำรังแล้ววางไข่ บนส่วนของใบพืช พืชจะห่อหุ้มและสร้างหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงสารในใบเป็นสารใหม่ กลายเป็นก้อนแข็งโดยจะเกิดกับพืชที่เฉพาะเจาะจง สรรพคุณ แก้ลมอันทำให้คลื่นเหียน แก้ดีพิการ

ปมบนพืชที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Picrorhiza kurroo* Royle & Benth. วงศ์ SCROPHULARIACEAE เรียกว่าโกฐก้านพร้าว ใช้แก้ไข้ที่มีอาการระอึกร่วมด้วย

สำหรับปมหูดบนใบหรือกิ่งอ่อนบนต้นสมอไทย *Terminalia chebula* Retz. วงศ์ COMBRETACEAE เรียกว่า โกฐพุงปลา เกิดจากแมลงเจาะกิ่งอ่อนและใบอ่อนของต้นสมอไทยแล้ววางไข่ ต้นสมอไทยจะสร้างปมหูดขึ้นมาเพื่อห่อหุ้มไข่ของแมลงเหล่านั้นไว้ เมื่อตัวอ่อนของแมลงโตก็จะเจาะรังออกไป เมื่อปมหูดแข็งจึงเห็นเป็นรูปร่างกลมแบน

ในทางพื้นบ้าน และบนดอยจะพบการใช้ปมหูดเช่น ปมหูดของมะขามป้อม ใช้แก้ไข้ได้ผลดีมาก ปมหูดของเถาตุตหมูตุดหมาตัวเมีย พบว่านำไปใช้แก้อาการท้องอืด ท้องเฟ้อ ปมหูดที่พบ ส่วนใหญ่จะไม่พบทุกฤดูกาล จะเกิดบางเวลาในรอบปีเท่านั้น ระยะนี้ (ปลายเดือนพฤษภาคม) จะพบปมหูดของมะขามป้อม และ ปมหูดของต้นส้มป่อย

ปมหูดเหล่านี้ จะมีสรรพคุณเพิ่มเติมหรืออาจแตกต่างจากส่วนของพืชอื่นๆที่ใช้เป็นยา อีกทั้งมีคุณค่าสูง หากสนใจและทำการศึกษาฤทธิ์ของส่วนที่เป็นหูดของพืช นำจะนำทางไปสู่การศึกษาฤทธิ์ใหม่ๆทางยาของพืช

ท่านพบปมหูดบนพืชชนิดใดบ้าง ลองบันทึก วัน เวลาที่ตรวจพบได้ก็จะเป็นการดี ไม่น้อย.

รศ.ดร.ภญ.พณีย์ ศิริสะอาด

ปรึกษาเรื่องภูมิปัญญาเพื่อสุขภาพได้ที่

ศูนย์วิจัยสมุนไพรภาคเหนือ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

e-mail:pharpost@gmail.com โทรศัพท์ ๐ ๕๓๙๔ ๔๓๕๖, ๐ ๕๓๙๔ ๔๓๖๐

www.pharmacy.cmu.ac.th